

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa reella rättssäkerhetsgarantier.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att invänta integritetsskyddskommitténs betänkande.

Riskerna med en generell signalspaning via kabel

Miljöpartiet de Gröna ser stora risker för den enskildes integritet med regeringens förslag om att kunna registrera all telefon- och e-posttrafik som passerar landets gränser. I det följande utvecklar vi de farhågor vi har kring införandet av en sådan massiv avlyssningsverksamhet som propositionen innebär.

Regeringen anför vidare ett undantag för den generella och automatiserade avlyssningen i § 3 i lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet. Där anges att: "Sökbegrepp inte får vara direkt hänförliga till en viss fysisk person om det inte är av synnerlig vikt för verksamheten." I propositionen hänvisar regeringen trots allt till att det är den generella avlyssningen som kommer att fungera som en rättssäkerhetsgaranti mot att enskilde utsätts för ett integritetsintrång. Utan att gå noggrant in på hur denna spärr mot integritetskränkningar mot enskilda ska ske väljer regeringen bort diskussionen. Sedan finns undantaget från denna huvudregel senare i lagtexten där ingen klar bild ges av vem som kan komma att utsättas för en riktad

avlyssning från Försvarets radioanstalt. Denna osäkerhet kring hur avlyssningen kommer att gå till öppnar upp för godtyckliga bedömningar som är oacceptabla ur integritets- och rättssäkerhetshänseende.

Med regeringens lagförslag införs en generell avlyssningsverksamhet av trafik via kabel som passerar landets gränser, med vissa undantag. Med dagens teknologiska förutsättningar innebär detta att Internettrafik som skickas inom landet trots allt kan passera servrar som befinner sig utanför Sverige. Enligt IT-experter är i princip all e-posttrafik föremål för en sådan risk. Därmed är regeringens hänvisning till § 2 i den nya lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet en ickebefintlig rättssäkerhetsspärr för e-postanvändare i Sverige. Om till exempel en svensk riksdagsledamot mejlar till en hotmailadress eller dylikt kommer detta mejl bli föremål för analys av Försvarets radioanstalt. Med tanke på att regeringen och regeringskansliet enligt förslaget ska undantas från kravet av att söka tillstånd från Försvarets underrättelsenämnd för scanning av mejltrafik innehållande vissa ordalydelser, blir en politiskt kontroversiell konsekvens att regeringen med tjänstemän lagligt kan avlyssna partipolitiska motståndares politiska hemligheter. Detta går emot själva folkstyrelsens grundvalar om fri åsiktsbildning som stipuleras i regeringsformen. I sig självt är en generell avlyssning av svenska folkets telefon- och e-posttrafik ett sådant kliv från rättssäkerhetsprincipen om att enbart enskilda brottsmisstänkta ska kunna utsättas för integritetsinskränkningar, att det är att räkna som ett paradigmskifte i svensk rättshistoria.

Den automatiserade inhämtningen av sökbegrepp har stött på hård kritik från flera av de remissinstanser regeringen tillfrågat. Vi delar Säkerhetspolisens, Registernämndens, Kammarkollegiets, Post- och telestyrelsens samt Försvarets radioanstalts farhågor att detta kan leda till oproportionerliga intrång i den enskildes integritet. Det är inte rimligt vare sig från rättssäkerhetssynpunkt eller integritetssynpunkt att den myndighet som begär inhämtning av sökbegrepp också ska bevilja sig själv tillstånd att göra det. Vi hänvisar här till det faktum att regering och regeringskansliet ska kunna begära inhämtning av information från partipolitiska motståndare i riksdagen utan att behöva söka tillstånd från Försvarets underrättelsenämnd som övriga myndigheter kommer avkrävas. Vi ser här även ett hot mot yttrandefriheten då journalistisk verksamhet kommer att kunna avlyssnas.

Kritiken har varit hård mot propositionens mening att militära och ickemilitära hot numera ska hamna på Försvarets radioanstalts bord. Med det nya uttrycket ”yttre hot

mot landet” istället för ”yttre militära hot” som är den nuvarande lydelsen, skapas ett diffust gränsdragningsområde för militära och polisiära befogenheter. Den ökade uppluckringen av polisiära befogenheter som överförs på militärens bord hotar förutsebarheten för medborgarna i statens befogenheter samt medför risker att dessa befogenheter utvidgas steg för steg utan att en utförlig kontroll av konsekvenserna görs. Vi delar därmed Säkerhetspolisens och Amnesty Internationals med fleras farhågor om att den föreslagna beskrivningen av nya hot är så vag att det inte går att förutse vilka företeelser som kan komma att bli föremål för verksamhetens intresse. Om man ser till den internationella utvecklingen där begreppen terrorist och terrorism tenderar att breddas och inbegripa fler och fler kriminella aktiviteter riskerar förslaget att sanktionera grova integritetskränkningar av fredliga politiska grupper som går emot statens politik. I den vilande propositionen Hemlig rumsavlyssning definieras bland annat terrorism som bland annat författningshotande verksamhet i den autonoma miljön där utomparlamentariska aktioner är relativt vanliga arbetsmetoder. Vi upprepar därför vår farhåga att i Sverige liksom i Danmark kan ideella miljöorganisationer komma att dömas för terroristbrott. Danmark dömde Greenpeace i augusti 2005 för terroristbrott efter att de vecklat ut en banderoll på jordbruksdepartementets byggnad där det stod "Nej till GMO-svin". Vi skräms av den annalkande utvecklingen där utomparlamentariska organisationer per definition blir misstänkta för terroristbrott. Att "utomparlamentarism" är definitionen på all politisk verksamhet som inte pågår inom politiska partier och i riksdagen, verkar inte hindra regeringen från att klassificera allt sådant som "författningshotande verksamhet". Vi kan för vår del inte bli annat än undrande inför vilken syn på demokratins institutioner detta ger uttryck för och vad i sådana fall detta innebär för organisationer som Amnesty, Greenpeace och Förbundet Djurens Rätt. Regeringen proposition om denna generella avlyssning blir således den ett hårt slag mot rättssäkerhetsprincipen om förutsebarhet i lagstiftningen, som därmed riskerar att drabba ideella organisationer som kämpar för en levande demokrati i sin kritik mot statens politik.

Vikten av rättssäkerhet i Sverige

Sverige befinner sig, ur ett rättssäkerhetsperspektiv, i ett paradigmskifte där flertalet av våra rättssäkerhetsprinciper frångås för att säkra ”kampen mot terrorism”. Vi ser med stor oro på den pågående utvecklingen där en stor mängd integritetskränkande lagar nu antas utan en större diskussion om vilka konsekvenser detta får för rättssäkerheten och

den personliga integriteten. Tidigare regering och nuvarande har valt att bortse från den pågående parlamentariska utredningen om situationen för den personliga integriteten, integritetsskyddskommitténs slutsatser. Detta är en demokratisk oacceptabel beslutsprocess som vi inte kan stödja. Det är därmed högst förvånande, oavsett politisk inställning i fråga om propositionen från regeringen, att man inte väljer att invänta kommitténs slutsatser. Vi anser därmed att regeringen bör invänta integritetsskyddskommitténs slutsatser innan propositionens eventuella godkännande.

Regeringen resonerar i propositionen kring Europakonventionen och dess krav på rätten till privatliv och effektiva rättsmedel (artikel 8 respektive 13). Men föga förvånande väljer regeringen att bortse från de krav som Europadomstolen ställt upp för att dessa artiklar ska anses uppfyllda. Regeringen nämner exempelvis inte kravet på efterhandsinformation vid ett integritetsintrång samt rätten till skadestånd för den enskilde vid intrång i privatlivet. Dessa rekvisit är avgörande för att artiklarna ska anses efterlevda av Europadomstolen (se *Klass mot Tyskland* och *Leander mot Sverige*). Regeringen förstår förmodligen att denna generella avlyssning av svenskers telefon- och eposttrafik omöjliggör upprätthållas med rättssäkerhetsgarantierna som Europadomstolen kräver. Svenska myndigheter kommer helt enkelt inte att kunna tillgodose den mängd av avlyssnade enskilda med efterhandsinformation eller för den delen möjliggöra en rättslig upprättelse, i form av någon typ av skadestånd, vid rättsvidrig integritetskränkning.

Genom historiens gång har vi sett många exempel på att statliga avlyssnings- och registreringsmöjligheter missbrukats. Sverige registrerade vänsteraktiva människor under flera årtionden genom Säkerhetspolisen, vilket bland annat ledde till att hundratals personer på mycket vaga grunder förvägrades anställning eller på andra sätt utsattes för oacceptabla konsekvenser från svenska myndigheter. Efter mordet på utrikesminister Anna Lindh blev sekretessbelagda journaler öppnade ett flertal gånger av obehöriga personer. Och vi måste vara på det klara med att judarna kunde lokaliseras av naziregimen genom att de var registrerade som judar. Dessa historiska exempel visar gång på gång att intrång i den personliga integriteten måste övervägas extremt noggrant. Miljöpartiet anser att regeringen inte ens ansträngt sig för att respektera den personliga integriteten bara genom inte ens invänta integritetsskyddskommitténs betänkande.

Vi vill gärna tillsammans med regeringen avvärja hot mot Sverige som är baserade på realistiska bedömningar. Men vi är inte beredda att offra den personliga integriteten på antiterrorismens altare. Ett övervakningssamhälle stärker inte de mänskliga rättigheterna

i världen. Det skapar bara större misstro mot myndigheterna och staten som egentligen ska vara den personliga integritetens väktare. Miljöpartiet väljer den politiska inriktningen att nationellt och internationellt stärka de mänskliga rättigheterna istället för att urholka dem i kampen för en fredlig och hållbar värld.

Stockholm den 27 mars 2007

Peter Eriksson (mp)

Maria Wetterstrand (mp)

Mehmet Kaplan (mp)

Per Bolund (mp)

Tina Ehn (mp)

Ulf Holm (mp)

Helena Leander (mp)

Karla López (mp)

Mats Pertoft (mp)

Karin Svensson Smith (mp)

Peter Rådberg (mp)

Max Andersson (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Mikael Johansson (mp)

Jan Lindholm (mp)

Thomas Nihlén (mp)

Esabelle Reshdouni (mp)

Mikaela Valtersson (mp)